

ברכה על לידת תינוק

דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וכו'. (ויקרא יב, ב)

הטוב והמטיב או שהחיינו

נפסק בשו"ע (או"ח רכג, א) שאם ילדה אשתו זכר מברך הטוב והמטיב, וגם היא צריכה לברך כן. וכתב הרמ"א ואם מתה אשתו בלידתה, מברך שהחיינו, דהא ליכא הטבה לאחרינו.

מקור הדין הוא בברכות (נט, ב) תניא אמרו ליה ילדה אשתו זכר אומר ברוך הטוב והמטיב, ומק' הגמ' הרי אין מברכין הטוב והמטיב אלא היכא שיש מי שנהנה עמו, ומשני דאיכא אשתו בהדיה דניחא לה בזכר.

כתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' רמה) וז"ל מסתברא דכל שנולד לו בן צריך לברך **שהחיינו** בין נולדו לו בנים אחרים בין לא נולדו לו בנים, דהא קיימא לן כלישנא בתרא דרבי יוחנן דאמר בפרק הרואה (סא, ב) בין קנה בתים אחרים בין לא קנה מברך שהחיינו. אלא שלא ראיתי שנהגו כן אפילו הגדולים אשר בארץ, ושמא עשאוה רשות כקרא חזתא דמברכין זמן ולא בחובה, דכל שאינו בא מזמן לזמן כמועדות אין מברכין שהחיינו בחובה. ותמה עליו בדרכי משה (או"ח רכג, א) דהא אמרינן בגמרא דנולד לו בן מברך **הטוב והמטיב** משום דאיכא אשתו בהדיה, ועי"ש שרצה לתרץ בדוחק שהרשב"א לא קאמר אלא היכא שמתה אשתו בשעת לידה דליכא הטבה אלא לדידיה, ולכאורה זה דוחק עצום שלא רמוז כן כלל בדברי הרשב"א. עוד תי' הדרכ"מ דאפשר לומר שהרשב"א ס"ל דוקא ששמע שילדה אשתו זכר הוא דמברכין הטוב והמטיב, וכן אמרינן בגמרא אמרו לו ילדה אשתך מברך הטוב והמטיב, אבל היה עצמו אצל הלידה מברך שהחיינו. וכן איתא חילוק זה בגמרא (נט, ב) לענין גשמים, ומ"מ דבריו צ"ע. עוד כתב הד"מ שאפשר שס"ל לרשב"א דצריך לברך הטוב והמטיב וגם שהחיינו, כמו שכתב הסמ"ק. עוד יש לתמוה שהרשב"א סותר דבריו כפי שיובא לקמן בסמוך.

גדר אחרים נהנים עמו

ועי' בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' עז) שנשאל האם ברואה את חבירו ויש אחרים שנהנים גם הם בראיתו אם מברך הטוב והמטיב כדרך שמברך בירידת הגשמים ואית ליה לדידיה ארעא, **ובילדה אשתו זכר דאשתו נהנית ממנו**. והשיב שלא בכל דבר שנהנה הוא ואחרים עמו מברך הטוב והמטיב, שאם כן אפילו אקרא חזתא יברך הטוב והמטיב, שכולם נהנים ממנו. אלא ע"כ שרק בדבר שיש לו תועלת והנאה בו ולאחרים עמו, כגון ירידת הגשמים וירושת הקרובים, אז מברך הטוב והמטיב, אבל בהנאה לבד בראית פירות חדשים לא מצינו שיברך הטוב והמטיב. עי"ש שמוכיח ממה ששאלה הגמ' בילדה אשתו זכר מאן איכא אחרינא בהדיה, ואמרו דהתם נמי איכא אשתו בהדיה, תיפוק ליה משום בני ביתו ובניו דנהנים ושמחים עמו, **אלא ע"כ שהנאת תועלת קאמר**, ובלידת אשתו זכר יש לאב ולאם הנאת תועלת, חדא דהוה להו חוטרא לידה ומרא לקבורה (שהילדים יעזרו להם לעת זקנתם). וקצ"ע דלפי"ז למה דווקא בלידת בן ולא בלידת

הבת. עוד כתב הרשב"א שהוא כירך האב והאם, ומדת כל אדם תאבין לו ליורשן. וקצ"ע מה התועלת בזה, שגם זה לכאורה אינו אלא הנאה.

הנאה או תועלת

מדברי הרשב"א לכאורה יוצא שיש הבדל בין ברכת שהחיינו לברכת הטוב והמטיב, שהטוב והמטיב הותקן על תועלת ולכן בראיית חברו לא מברכים, אבל ברכת שהחיינו שייך אפילו על הנאה בעלמא, שהרי כן מברך שהחיינו על ראיית חברו אע"פ שאין כאן תועלת אלא שמחה בעלמא. אבל צ"ע שהרי בהמשך (שם) כתב הרשב"א שגם שהחיינו תלוי בתועלת לא בשמחה. עי"ש שדן למה לא מברכים שהחיינו על מצות מילה, וכתב שאין הטעם מחמת דאית ליה צערא לינוקא, שלא נאמר טעם זה אלא בברכת "שהשמחה במעונו", דבמקום דאיכא צערא לינוקא גם האב מצטער ולא שייך לברוכי שהשמחה במעונו, **אבל ברכת שהחיינו אינה תלויה בשמחה אלא תלויה בדבר שמגיע לו תועלת** אע"פ שמתערב עמה צער ואנחה. ומוכיח כדבריו שהרי אפילו מת אביו ונפלה לו ירושה אומר שהחיינו. אלא טעמא דמילתא כתב הרב בעל העיטור ז"ל לפי שהיא מצוה שמוטלת על בית דין ואינה כפדיון שמוטל על האב. וצע"ג הרי מילה הוא מן המצוות המוטלות על האב, ורק אם לא מל האב אז ב"ד חייבים למול הבן.

שהחיינו על לידת נכד

ובעיקר דבריו שאין מברכים הטוב והמטיב אלא על דבר שיש בו תועלת ולא רק הנאה, נראה שהספר חסידים (סי' תתמג) חולק עליו שכתב וז"ל זקן אחד היה בעיר אחת ובנו בעיר אחרת כשנולד לבנו בן וכן כשנולד לבתו בן היה מברך הטוב והמטיב, אמרו לו הלא לא אמרו אלא אם נולד לו בן לעצמו, אמר אפילו נולד לצדיק בן ואני אוהבו מפני צדקותיו אם נולד לו בן אני מברך. מבואר בדבריו שעל השמחה הוא מברך ולא על התועלת. (דברי הס"ח מובאים בספר אליה רבה (סי' רכג). וראיתי בספר הליכות שלמה (תפלה פרק כג, י) שאין לברך על הולדת נכד.

מקבל מתנה

הרא"ש (ברכות פרק ט סי' טז) הביא מש"כ בירושלמי וז"ל אמר ר' חייא ברבי אבא לא סוף דבר חדשים אלא אפילו הן שחקים והן חדשים לו, ר' יעקב בר זבידא משום ר' חייא בר אבא אמר קנה אומר שהחיינו, **ניתנו לו במתנה אומר הטוב והמטיב**, לבש אומר ברוך מלביש ערומים. והק' הרא"ש דבגמ' דידן לא מצינו הטוב והמטיב אלא היכא דאיכא אחרינא בהדיה, ותל' דה"נ איכא אחרינא בהדיה, המטיב לנותן, אם המקבל עני שזכהו השם וחנונו ממון לעשות צדקה, ואם הוא עשיר שמח הנותן במה שמקבל מתנתו. משמע שמברך הטוב והמטיב אפילו על הנאה בעלמא אע"פ שאינו "תועלת" לו. ובאמת הרשב"א (ברכות נט, ב) ג"כ הביא דברי הירושלמי לענין שעת הברכה, וכתב אע"פ שיש בירושלמי זה קצת שאין נראה כן מן הגמרא, שאין חלוק בגמרא בין קונה לבין שנתן לו במתנה, אלא בין היכא דאית ליה שותפא לדלית ליה שותפא.

הקונה אוטו חדש האם אשתו מברכת הטוב והמטיב

ויש לדון לפי"ז במי שקנה דבר שגם משפתחו נהנית ממנו, כגון שקנה אוטו חדש או ספה חדשה, שהדין הוא שמברך הטוב והמטיב ולא שהחיינו, הועיל ואחרים ג"כ נהנים, ולכאורה גם אשתו וילדיו צריכים לברך הטוב והמטיב, כמו שאם התינוק מברכת הטוב והמטיב בלידת הבן, הועיל וגם הבעל נהנה, [כמבואר בדרכ"מ בשם הגהות מיימוני (פ"ד מה' ברכות) בשם הסמ"ק (סי' קנא עמ' קו בהגהות אות יא) דגם היא צריכה לברך כיון דשניהם נהנים]. ואין לומר דשאני התם שרק הוא הבעלים של החפץ, שהרי גם בלידת הבן אין התינוק קנוי לא לאשתו וגם לא לו, אלא שמברכים על ההנאה שמגיע לו, כמש"כ הרשב"א, א"כ ה"נ.

הוצאת ספר לאור

כתב בספר מור וקציעה שהגומר ספר (שחבר בחדושי תורה לשם שמים בלבד, בעושים לשמה הכותב מדבר) בכתיבה וכל שכן בהדפסה, שיש לו לברך, שכן עושין סעודת שמחה לגמרה של תורה, שאין שום קנין ובנין שיש בו שמחה יותר מזה, כל חפצים לא ישוו בה ... עאכ"ו במי שזכו לו מן השמים בפירושי וחדושי פירותיה של תורה שזוכה ומזכה בהם הרבים, והרבה שותפים בהנאה שמעמידם על האמת והיושר, האמונה והכושר, ונהנין ממנו עצה ותושיה בינה ודעת הצלחת הנפש והגוף גם יחד הון עתק אתה ועושר, **שמברך הטוב**. מבואר בדבריו שמברך הטוב והמטיב, וכן מסתבר שלא רק הוא נהנה אלא גם הקונים ספריו נהנים.

אמנם בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ד סי' סה) מבואר שעל הדפסת ספר בירך **שהחיינו**, וז"ל על דבר שנהגתי לברך **שהחיינו** בעת גמר חיבורי בעה"י והביאום מבית הדפוס כלול בהדרו. ועי"ש שאע"פ שהשע"ת מביא מהמחזיק ברכה שיברך בלי שם ומלכות, אפשר לסמוך על דברי הב"ח (או"ח סי' כ"ט) והישועת יעקב (או"ח רכה, ג) דדוקא בשארי ברכות ספק להקל ואין לברך בשם ומלכות משא"כ ברכת שהחיינו שהוא רשות כמ"ש הטור (או"ח סי' תל"ב), ע"כ בהנאת האדם תלוי שאם הוא נהנה ומרגיש הנאה ושמחה יוכל לברך דכיון שהוא רשות ע"כ אינו מברך לבטלה גם אם ספק הוא שאינו מחוייב, ע"כ צריך (יכול?) לברך גם בספק, אם רק נתרגש בשמחה.

ספק ברכות בברכת שהחיינו

מה שנוקט המנח"א כדברי הב"ח שבספק ברכת שהחיינו לא אומרים ספק ברכות להקל, בשו"ת הרשב"א (ח"א רמה) מבואר שבמקום ספק אין לו לברך. וז"ל ולפי טעם זה כל אותן שבפרק הרוואה (ברכות נט - ס) בקנה כלים חדשים ונפלה לו ירושה מאביו, וכל אותן שנזכרו שם, דלאו מזמן לזמן אלא במקום הנאה בלבד, י"ל דלאו בחובה אמרום אלא ברשות. **ומשום פלוגתא דאית בהן בקנה כיוצא בהן או בהיו לו כיוצא בהן שאין אומרים ואם בא לומר מונעין אותו.**

בדברי הנצי"ב

ועי"ע בשו"ת ציץ אליעזר (יד, סז) שהביא דברי הנצי"ב (העמק שאלה שאילתא קע"א) שכותב בירור ארוך בקשר לברכת שהחיינו על מצוה, ומסיק להלכה דהא מיהא לכו"ע מצוה שיש בה כבוד ותפארת לעושיה ודאי מברכין שהחיינו, ועפי"ז מוסיף וכותב וז"ל: ומזה יש ללמוד דראוי לברך מי שזכה לגמור ספר דיש בזה הנאה המורגשת אפילו למתים חפשים מהנאת כבוד של הבל, מכש"כ שהאדם החי נהנה ממצוה זו וראוי לברך **שהחיינו**. וכן מי שזוכה לבנות בהמ"ד

לרבים דהיא מצוה שיש בה כבוד ותפארת לו מן האדם ובכלל מזכה רבים ראוי לברך **שהחיינו**. ויש להביא ראיה לזה מדאיתא במדרש קהלת עה"פ "ויקץ שלמה והנה חלום וכו' ויעל עולות ויעש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו", מכאן שעושיין סעודה לגמרה של תורה וכו', ומכש"כ כשאדם זוכה לגמור חלקו שניתן לו בעת אתא הקדוש ברוך הוא מרבבות קודש ... ודאי אין לך שמחה גדולה שראוי לברך עליה מזו. ושוב יש להעיר למה מברך שהחיינו ולא הטוב והמטיב.

ובשו"ת דברי יציב (או"ח סי' צב, ד) כתב שאין לברך שהחיינו בחיבר ספר מחידושו או שהדפיסו אח"כ, דדילמא לא כיון להלכה ולאמיתה של תורה, וא"כ דיין האמת יש לו לברך ולא שהחיינו. ואף כשבכל ספרו אולי רק דבר אחד שלא כהלכה ח"ו ויכשיל רבים בזה, או להטעות רבים ח"ו, ור' נחוניא בן הקנה התפלל בכניסתו וכו' (ברכות כח, ב), וח"ו יהיה למכשול שישמחו רבים בהכשלו, ומה שמחה לו לברך שהחיינו כשרק נותן התורה יוכל להעיד אם כוון לאמיתה של תורה ומצוה קעביד. ואפילו אם יקבל הסכמות ויעברו על דבריו מהחל ועד סוף, לענין חומר ל"ת דברכה לבטלה לא נפקא מידי ספק עכ"פ. וברור שלא נהגו רבנן קשישאי הכי, וכמה הדפיסו ספריהם הקדושים בהעלם שמם, וכן אא"ז הגה"ק הד"ח על שמות גיטין.

ויש להעיר על דבריו ממש"כ בשו"ת הרשב"א (שם), שדן שם על ברכת שהחיינו במילת הבן, וכתב שאין הטעם מחמת דאית ליה צערא לינוקא, שלא נאמר טעם זה אלא בברכת שהשמחה במעונו, דבמקום דאיכא צערא לינוקא גם האב מצטער ולא שייך לברוכי שהשמחה במעונו, אבל ברכת שהחיינו אינה תלויה בשמחה אלא תלויה בדבר שמגיע לו תועלת. ואע"פ שמתערב עמה צער ואנחה, שהרי אפילו מת אביו ונפלה לו ירושה אומר שהחיינו. אלא טעמא דמילתא כתב הרב בעל העיטור ז"ל לפי שהיא מצוה שמוטלת על בית דין ואינה כפדיון שמוטל על האב. הרי לך שזה שיש צד צער אינו פוטר מלומר שהחיינו, היות ויש עכ"פ תועלת. ובעיקר הדמיון למיתת האב שמברך שהחיינו ודיין האמת ביחד, היה אפשר לחלק, דשם דיין האמת על מיתת האב, ושהחיינו הוא על הירושה, והם שני דברים נפרדים שבמקרה באו ביחד, משא"כ במילה (והדפסת הספר) ששניהם על אותו דבר, וצ"ע.

חובה או רשות

עוד כתב הרמ"א (על פי דברי שו"ת הרשב"א הנ"ל) דיש שכתבו שנהגו להקל בברכה זו, שאינה חובה אלא רשות, ומזה נתפשט שרבים מקילים באלו הברכות.

ברכת שהחיינו על לידת הבת

בשו"ע כתוב שעל לידת זכר צריך לברך, וכתב המשנ"ב שמסתימת הפוסקים משמע שאפילו היו לו כמה זכרים ותאב שיולד לו בת כדי שיקיים מצות פרו ורבו, אפ"ה אם נולד בת אין מברך ע"ז. ומסביר בשער הציון (ס"ק ג) משום דהאשה שאינה מצוית על פריה ורביה לעולם נחא לה בזכר.

אמנם כתב המשנ"ב שבפעם הראשון כשרואה אותה מברך ברכת שהחיינו, דלא גרע ממי שרואה את חברו לאחר ל' יום ושמח בראיתו דמברך שהחיינו. אבל בערוה"ש כתב שבלידת נקבה אין

מברכין לפי שאין בזה שמחה כל כך כבזכר, ואין חילוק בין קיים פריה ורביה או לא קיים, וגם אין חילוק בין כשהם שמחים על לידת הזכר או אינם שמחים בלבם.

האם האמא מברכת שהחיינו בראיית התינוקת

בשו"ת ציץ אליעזר (יג, כ) רצה לפרש בדעת המשנ"ב שבא לחלק בין ברכת הטוב והמטיב לבין ברכת שהחיינו, דברכת הטוב והמטיב לא יוכל לברך מכיון שלאשה לעולם ניחא לה בזכר, ואין הטבה לאחרנא, אבל לעצמו צריך שפיר לברך שהחיינו בפעם הראשון שרואה אותה ושמח בה. ולפי"ז לגבי האשה יודה המשנ"ב שגם שהחיינו לא תברך בפעם ראשונה שרואה אותה, דאם לא כן הרי שוב יכולים כבר שניהם לברך הטוב והמטיב, והטעם שלא תברך אפילו שהחיינו הוא מטעמא שכתב מפני שהיא לעולם ניחא לה בזכר. ולענ"ד אין דבריו נכונים, שלגבי שמחת ראיית חבירו אין הבדל בין איש לאשה, דגם להאשה יש את השמחה הזו, ולמה לא תברך. וכל מה שכתב המשנ"ב אינו אלא לענין ברכת הטוב והמטיב שהיא על עצם הלידה, וע"ז כתב המשנ"ב שאע"פ שהיכא שעדיין לא קיים פרו ורבו יש לו שמחה מצד עצם הלידה, בכל זאת אינו יכול לברך הטוב והמטיב משום שאצל אשתו אין נ"מ, וא"כ אין כאן הטבה לאחרים. ובאמת יש להעיר על המשנ"ב למה אינו יכול לברך לפחות שהחיינו כשעדיין לא קיים פרו ורבו, דאז שפיר יש לו השמחה, וצע"ג.

שו"מ שספר הליכות שלמה (פרק כג, י) שכתב שלפי המשנ"ב אין הבדל בין האמא להאבא, ושניהם יכולים לברך בשעת ראיית התינוקות.

ברכה על ראיית חבירו פעם הראשון

על עיקר החידוש של המשנ"ב שמברך על ראיית הבת מדין ראיית חבירו, טוען בשו"ת משנה הלכות (יג, לב) שפשוט דדין זה דרואה את חבירו אינו אלא ביודעו ומכירו מלפנים, אבל חבירו שאינו מכירו ולא ראה אותו מעולם אינו מברך שהחיינו, הגם שהוא חביב עליו. וכן מבואר להדיא בשו"ע (או"ח רכה, ב) דעל ראיית חבירו שלא ראה מעולם אינו מברך. ומקור הדין בתשובת הרשב"א (ח"ד סי' ט"ו).

והנה נעלם ממנו שהמשנ"ב (רכה ס"ק ה) כבר עמד על זה, שהביא שם דברי הפרמ"ג שאם נתבשר לו שילדה אשתו והוא היה במדינת הים, וראהו עתה מברך שהחיינו או מחיה המתים, (אם הוא לאחר י"ב חודש), דודאי יש לו שמחה בולדו אף שלא ראהו מעולם. היינו שרוצה לחלק בין חבר בעלמא שאינו מברך היכא שלא ראהו מעולם, לילד שהאבהו הוא יותר חזק ושפיר יכול לברך אע"פ שלא ראהו מעולם.

אבל באמת מלשון הרשב"א (ח"ד סי' עו) משמע יותר שבכל אופן לא שייך ברכת שהחיינו על ראיית חברו אא"כ הוא מכירו. וז"ל מי שלא ראה את חברו מעולם אינו רואה שיהא חייב לברך כלום, שאם יברך על כל מי שנהנה בראייתו רבו הברכות. ולא אמרו אלא בחברו הרגיל אצלו. דאילו על מי שלא ראהו לא נמצא החילוק הזה, שבברכת מי שלא ראה את חבירו ל"י יום יברך שהחיינו ולאחר י"ב חדש יברך מחיה המתים. דאילו לא ראהו מעולם כ"ש שעברו י"ב חדש ומחיה המתים יברך. **אלא שלא אמרו אלא במי שראה את חבירו ואח"כ נעלם ממנו**, דעל מי

שעברו עליו ל' יום יברך שהחיינו ואם עברו עליו י"ב חדש יברך מחיה המתים, **שהרי זה בראייתו עכשיו כאלו נעלם ממנו ומת ועכשיו חזר וחיה.**

גם הגרשז"א (הליכות שלמה שם) חולק על עיקר החידוש של המנש"ב וס"ל שא"א לברך בשעת הראייה מטעם ראיית חבירו, דדוקא היכא שהוכר לו חבירו שייך ברכה על הראייה.

דיין האמת

עי"ש (משנה הלכות) עוד שמביא מש"כ בפירוש התפילות והברכות לרבינו יהודה בר יקר רבו של רמב"ן (ח"ב נ, ב) נולד לו בן צריך לברך שהחיינו, **ועל הנקבה לא יברך דיין האמת.** והעיר המשנ"ה שלא נסתפק על שהחיינו, אלא שלא יברך דיין האמת, כי על שמועות ש"אוי לו עליהם" ח"ו מברכין דיין האמת, ועכ"פ אין מברכין שהחיינו. ואין זה מוכח כלל שהרי מת אביו מברך דיין האמת וגם שהחיינו, א"כ כאן היה ה"א שיברך דיין האמת בשביל דהוי שמועה רעה, אבל כשרואה אותה יברך שהחיינו.

מעשה ידיים לאביה

הנצי"ב (מרומי שדה ברכות נד, א) כתב עוד סברא לחייב ברכת שהחיינו על לידת הבת, שהרי קי"ל דעל כלים חדשים מברך, א"כ מי שנולד לו בת לא גרע מאילו קנה עבד או שפחה לשמשו, שהרי מעשה ידיה לאביה. אבל כתב שלא ראה זאת בפוסקים, ואולי משום שבת אינה מתנה טובה לאביה כידוע באגדה. ולדבריו כתב הצי"א שפשוט שיש חילוק בזה בין איש לאשתו, שרק האב הוא זה שזוכה במעש"י.

על מה שכתב הנצי"ב שבת אינה מתנה טובה, העיר הצי"א דהא הטעם באגדה שאיננה מתנה טובה לאביה מפני שאיננו בטוח מה שיהא עליה כשתגדל, [לכאורה כוונתו להא דאיתא בסנהדרין (ק, ב) שהא דאיתא בספר בן סירא "בת לאביה מטמונת שוא מפחדה, לא יישן בלילה בקטנותה שמא תתפתה, בנערותה שמא תזנה, בגרה שמא לא תינשא, נישאת שמא לא יהיו לה בנים, הזקינה שמא תעשה כשפים", הא רבנן נמי אמרוה, "אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות אשרי מי שבניו זכרים אוי לו למי שבניו נקבות"], וא"כ אין נימוק זה יכול לגרע מה"באשר היא שם", שכעת בקטנותה מיהת שמח בה. והרי זה דומה למה שנפסק בשו"ע (או"ח רכב, ד) שמברך על הטובה הטוב והמטיב אע"פ שירא שמא יבא לו רעה ממנו, ואותו הדין הוא גם לענין ברכת שהחיינו כשאין עוד אחר שנהנה עמו, שמברך שהחיינו גם בכה"ג שירא שתבוא לו רעה מזה לאח"כ, כדמבאר במשנ"ב שם (ס"ק ו).

בת תחילה סימן יפה לבנים

עוד העיר הצי"א (וזה ק' גם על המשנ"ב) שאם הבת נולדה ראשונה אז אמרו חז"ל (ב"ב קמא, א) "בת תחילה סימן יפה לבנים". עי"ש שכבר דן בזה האשל אברהם מבוטשאטש (סי' רכ"ג).

תאומים

מי שנולד לו בן ובת שהדין הוא שיברך הטוב והמטיב על לידת הבן, ויש להסתפק אם אח"כ כשרואה הבת האם יברך שהחיינו לפי דעת המשנ"ב. וראיתי בספר תורת היולדת שאינו חוזר ומברך שהחיינו כמו מי שברך על לידת הבן שאינו חוזר ומברך על הראייה דבכלל מאתיים מנה, וה"נ. אבל דבריו צ"ע שהרי אין חיוב לברך הטוב והמטיב על לידת הבת, א"כ הוי כמו מי שברך בטעות הטוב והמטיב על דבר שהיה צריך לברך שהחיינו, שנראה שחוזר ומברך שהחיינו, שלא בירך כתקנת חז"ל, ולא נאמר "בכלל מאתיים מנה". וכך הביא בספר בשבילי הפרשה בשם הגר"מ גרוס שליט"א.

אב שביקש שאם תוולד לו בת, לא יבשרוהו

אסיים במעשה נורא שנשאל עליו הגר"י דילברשטיין שליט"א הובא בספר חשוקי חמד (סנהדרין ק, ב). לאחד מבתי החולים הגיעה אשה ללדת בלא בעלה, לאחר הלידה בישר לה הרופא מזל טוב נולדה לך בת בריאה, האשה פרצה בבכי, לשאלת הרופאים על סיבת הבכי, סיפרה שכבר יש לה שש בנות, ובעלה אמר לה שתלך ללדת לבדה, ואם תוולד בת, שלא תודיע לו על זה כלל, ולא תביא אותה הביתה.

הרופא הרגיע את האשה ואמר לה שבעז"ה הכל יבוא על מקומו בשלום. הרופא התקשר לבעל ובישרו מזל טוב, נולד לך בן, אך הוסיף אנא תבוא מיד לבית חולים, וכשתגיע תכנס אלי מיד קודם שאתה פוגש את אשתך. האב מיהר להגיע, ונכנס לחדרו של הרופא. הרופא ביקש ממנו לשבת ולשתות כוס מים, הוא הסביר לאב אמנם זכית לבן זכר, אך לדאבונו אצל הרך הנולד נמצאו קצת בעיות, והחל לפרט, יש לו בעיה ברגליו רגל ימין ארוכה ושמאל קצרה, אך זו הבעיה הקטנה, והמשיך ומנה כמה פגמים קשים, מהקל אל הכבד, עד שסיים, כי לילד ישנה בעיה מוחית רצינית, וכעת הנורא מכל מבחינתו, היא הפגם הקשה בלבו... בעוד רגעים מספר הוא עומד להיכנס לניתוח מסובך.

האב פרץ בבכי מר, וצעק במר לבו, אני אשם בכל, על שצערתי את אשתי, ובעטתי בטובתו של מקום, שנתן לי שש בנות טובות, ואני כפרתי בטובתו, ואיני מודה לו, ורק כל הזמן מבקש בן, מה היה נורא כל כך אם היה לי בת בריאה וטובה, כמו ששת הבנות שיש לי. אז אמר לו הרופא, אמת אתה צריך לחזור בתשובה על שכפרת בטובתו של מקום, אבל כעת ב"ה לא נענשת, ומזל טוב מזל טוב, נולדה לך בת בריאה ושלימה. האב הודה לרופא על שפתח לו את העינים לראות את טובת הקדוש ברוך הוא, והודה לה' על כל החסד אשר גמלו.

כעת שואל הרופא האם היה מותר לו לצער את האב כדי לפקוח לו את העינים, או שמא אסור, דאמרינן בבבא בתרא (טז, א) פנינה לשם שמים נתכוונה, דהיינו, פנינה ציערה את חנה בעבור שתתפלל לקב"ה על שהיא עקרה, ובכל זאת נענשה, שכל בן שנולד לחנה, פנינה היתה קוברת שניים. ומטין משמיה דהגר"ח שמואלביץ זצ"ל שפנינה נענשה הגם שנתכוונה לשם שמים, משום שפגיעה בחבר שורפת כמו אש, וכמו שאדם יכניס את ידו לתוך אש אף שכוונתו לשם שמים ידו תשרף, כך הפוגע בחבירו, אף שכוונתו לטובה יפגע. והשיב שעשה כהוגן, עי"ש נימוקו.